

**І композиторський. Бакалаври. І семестр. Поліфонія.
Котляревська О.І.
(14 тижнів)**

Тема 1. Поняття “поліфонія”, її види.

Розуміння понять складу в родовому статусі і фактури як фактору видових поділів в типології музичної тканини. Одноголосся як вираз монодичного складу музичної тканини. Багатоголосся: гомофонний і поліфонічний типи. Види поліфонії: підголоскова, гетерофонна, імітаційна та контрастна. Взаємозв'язки різних типів багатоголосся в професійній музиці.

Література:

Кушнарєв Х. С. О полифонии. Сборник статей. – М.: Музыка, 1971.
Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Тема 2. Поліфонія як тип мислення та як засіб виразності (фактура).

Поняття “поліфонії” в категоріальному плані. Лінійний тип мислення та його еволюція від Середньовіччя до сьогодення (стислий огляд).

Розуміння поліфонії як особливого типу організації музичної тканини. Лінійно-мелодичний принцип структурного “буття” компонентів компонентів музичного складу, тобто комплексу мелодичних або звукопластових ліній. Вертикальні та горизонтальні параметри узгоджень компонентів поліфонічної тканини. Поняття “поліфонічна гармонія”.

Література:

Кушнарєв Х. С. О полифонии. Сборник статей. – М.: Музыка, 1971.
Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Завдання:

Показати на прикладах взаємодію вертикального та горизонтального параметрів поліфонічної фактури. Довести на прикладах різницю між “гомофонно-гармонічним” строем та “поліфонічною гармонією”.

Тема 3. Строгий стиль: естетична основа, специфіка композиторської техніки.

Філософсько-естетичні, культурологічні, соціально-психологічні та етичні передумови виникнення концепції “строного стиля”. Сугестивна функція музичного мистецтва в контексті церковних традицій. Особливості естетичного та психологічного призначення музики. Загальні жанрово-стильові параметри (монодія, вокальні жанри, зв’язок з вербальним текстом).

Література:

Евдокимова Ю. К. Учебник полифонии: вып. 1. – М.: Музыка, 2000.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Завдання:

Навести приклади музичних зразків церковної музики середньовіччя та проаналізувати особливості композиційних прийомів з точки зору можливостей емоційно-психологічного впливу

Семінар

Строгий стиль: естетична основа, специфіка композиторської техніки.

1. Передумови виникнення концепції “строного стилю”
2. Особливості естетичної та психологічної функцій музики в контексті церковних традицій
3. Навести приклади музичних зразків церковної музики середньовіччя та проаналізувати особливості композиційних прийомів з точки зору можливостей емоційно-психологічного впливу.

Література:

Евдокимова Ю. К. Учебник полифонии: вып. 1. – М.: Музыка, 2000.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Тема 4. Одноголосся: закономірності побудови.

Мелодія як музичний феномен. Історична змінність мелодизму відповідно до епохи, стилю, жанру, творчій індивідуальності.

Хорове одноголосся (монодія, розспів, хорал).

Параметри мелодичного руху: діапазон, звуковисотна лінія, метроритмічний фактор, латодональність, рельєф, компенсаторика в структурі мелодичної лінії, розспівність та декламаційність. Мелодичний синтаксис. Співвідношення тональності та модальності.

Література:

Евдокимова Ю. К. Учебник полифонии: вып. 1. – М.: Музыка, 2000.

Павлюченко С. А. Практическое руководство по контрапункту строгого письма. – Л., 1963.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Фраёнов В. Учебник полифонии. – М., 2000.

Завдання:

Написати самостійно 3-5 мелодичних зразків за вимогами строгого стилю.

Тема 5. Жанр середньовічної секвенції: принципи техніки та композиції.

Визначення жанру середньовічної секвенції. Поняття “троп”. Закономірності мелодичного руху. Співвідношення з вербальним текстом. Варіантність загальної композиції і драматургії. Метроритмічне співвідношення між “строками”. Специфіка використання прийому розспіву.

Література:

Пэрриш к., Оул Дж. Образцы музыкальных форм от грегорианского хорала до Баха. – М.: Музыка, 1975.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Завдання:

Написати зразок середньовічної секвенції на самостійно вибраний текст.

Семінар

Жанр середньовічної секвенції: принципи техніки та композиції.

1. Охарактеризувати ознаки та властивості середньовічної секвенції як жанру

2. Обґрунтувати застосування поняття “троп”

3. Проаналізувати на прикладах особливості співвідношення музичного та вербального тексту.

Література:

Пэрриш к., Оул Дж. Образцы музыкальных форм от грегорианского хорала до Баха. – М.: Музыка, 1975.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Тема 6. Раннє двоголосся: жанр органуму та його різновиди.

Визначення органуму як жанру раннього двоголосся та різновиду “тропа”. Первісне дублювання мелодій на досконало консонантні інтервали. Паралельний органум, принципи його вертикально-горизонтальної організації і загальної логіки розгортання. Мелізматичний органум, принципи його вертикально-горизонтальної організації та загальної логіки розгортання музичного матеріалу. Вільний органум, принципи його вертикально-горизонтальної організації і загальної логіки розгортання музичного матеріалу. Специфіка співвідношення музичного та вербального текстів в кожному з типів органумів.

Література:

Евдокимова Ю. К. Учебник полифонии: вып. 1. – М.: Музыка, 2000.

Пэрриш к., Оул Дж. Образцы музыкальных форм от грегорианского хорала до Баха. – М.: Музыка, 1975.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Завдання:

Написати по одному зразку на кожний вид орган уму та проаналізувати їх.

Тема 7. Жанр естампі: особливості організації, структури і композиції.

Визначення естампі як інструментального поліфонічного жанру. “Естампі” та “троп”. Особливості метроритміки та співвідношення голосів. Інтервально-вертикальне співвідношення, тонально-ладова основа. Синтаксична побудова у порівнянні із структурою класичного періоду: характеристика співвідношення кадансів. Специфіка загальної логіки драматургії та композиції. Варіантність як основа формо будови.

Література:

Евдокимова Ю. К. Учебник полифонии: вып. 1. – М.: Музыка, 2000.

Пэрриш к., Оул Дж. Образцы музыкальных форм от грегорианского хорала до Баха. – М.: Музыка, 1975.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Завдання:

Написати зразок “естампі”.

Семінар

Жанр естампі: особливості організації, структури і композиції.

1. Походження жанру естампі як поліфонічного інструментального жанру

2. Порівняння жанрів “естампі” та “середньовічна секвенція”

3. Принципи синтаксичної організації, ладотональної системи, формобудови, вертикально-горизонтальних інтервальних співвідношень, образного змісту.

4. Проаналізувати запропонований музичний приклад.

Література:

Евдокимова Ю. К. Учебник полифонии: вып. 1. – М.: Музыка, 2000.

Пэрриш к., Оул Дж. Образцы музыкальных форм от грегорианского хорала до Баха. – М.: Музыка, 1975.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Тема 8. Поняття контрапункту. Простий контрапункт.

Визначення двоголосся як мінімального багатоголосся. Принцип сполучення єдності і контрасту як утворення поліфонічної музично-художньої цілісності. Параметри контрасту: ритм, характер мелодичного руху, синтаксичні структури, регістр, тембр, лад, тональність. Характеристика вертикальних співвідношень: класифікація інтервалів та закономірності їх використання.

Визначення поняття “контрапункт” як поліфонічної техніки розвитку музичної ідеї. Типи голосоведіння. Принципи застосування дисонансів та умови їх метроритмічного використання. Передумови поширення образної сфери. Особливості структурної організації одночастинної форми. Вокальне та інструментальне поліфонічне двоголосся.

Література:

Павлюченко С. А. Практическое руководство по контрапункту строгого письма. – Л., 1963.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Фраёнов В. Учебник полифонии. – М., 2000.

Завдання:

Написати 5 зразків простого контрапункту враховуючи властивості вокального та інструментального жанрів.

Тема 9. Поняття складного контрапункту.

Поняття складного контрапункту: можливості сумісного звучання даних первісно мелодій (початкове з'єднання) у будь-якому новому порядку

(похідні з'єднання). Два головних розряди складного контрапункту – рухомий і обернення (одержання похідних з'єднань голосів з різними формами обернень одного, чи всіх голосів – у звуковистному, чи часовому планах). Рухомий контрапункт – спосіб одержання похідного з'єднання, при якому голоси пересуваються один відносно іншого (інших) по висоті (вертикально-рухомий контрапункт), або в часі (горизонтально-рухомий контрапункт). Подвійно-рухомий контрапункт, що поєднує в собі принципи обох попередніх контрапунктів.

Обернення мелодичних голосів початкового з'єднання – кожний з мелодичних інтервалів кожного голосу обертається в своєму висотному напрямі (обертатися може один голос або всі).

Література:

Павлюченко С. А. Практическое руководство по контрапункту строгого письма. – Л., 1963.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Фраёнов В. Учебник полифонии. – М., 2000.

Завдання:

Підібрати та проаналізувати приклади різновидів складного контрапункту.

Семінар

Поняття складного контрапункту.

1. надати основну класифікацію складного контрапункту
2. підібрати та проаналізувати приклади вказаних вище видів складного контрапункту.

Література:

Павлюченко С. А. Практическое руководство по контрапункту строгого письма. – Л., 1963.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Фраёнов В. Учебник полифонии. – М., 2000.

Тема 10. Котрапунктичні техніки.

Класифікація обернень: точні, неточні, за інтервалом обернення, за кількістю голосів обернення.

Ракохідна форма контрапункту. Ракохід з оберненням.

Ритмічно-масштабні контрапункти: трансформація ритміки – збільшення, зменшення та їх комбінації.

Вертикальні та горизонтальні переміщення голосів та їх можливості.
Комбінації контрапунктичних технік.

Література:

Павлюченко С. А. Практическое руководство по контрапункту строгого письма. – Л., 1963.

Пясковський І. Б. Поліфонія: Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К., 2003.

Фраёнов В. Учебник полифонии. – М., 2000.

Завдання:

Написати зразки (по одому) всіх похідних варіантів первісного мелодичного фрагменту (в одноголосному варіанті).